

Forskningsprojektet
Försvaret och det kalla kriget

Bertil Wennerholm

2013-10-23

Inbjudan till vittnesseminarium om JAS-projektets tillkomst

Forskningsprojektet Försvaret och det kalla kriget (FoKK) genomför ett vittnesseminarium om JAS-projektets tillkomst under medverkan av ett antal personer som innehade ledande befattningar i den politiska ledningen, på myndighetssidan och inom industrin på den tiden det begav sig, nämligen åren 1979–1982. Seminariet delas upp i ett antal teman, se bilaga 1. Moderator för seminariet är projektets delprojektledare för luftstridskrafterna, Bertil Wennerholm. Projektet planerar att ge ut en dokumentation av seminariet i bokform våren 2014.

FoKK-projektet har härmed äran att inbjuda till seminariet enligt nedanstående program.

Tid: Måndagen den 11 november, 0900-1700.

Plats: Försvarshögskolan, Drottning Kristinas väg 37, Sverigesalen.

Kommendantur: Lunch kan intas i restaurangen på Försvarshögskolan samt i närliggande restauranger.

Anmälan: Seminariet är öppet och någon anmälan krävs inte.

Välkommen!

Kent Zetterberg
Forskningsledare

Bilaga 1**Frågeställningar/Teman för vittnesseminariet**

Den kanske viktigaste förutsättningen för att JAS-projektet kom att genomföras var den politiska förankringen av beslutet. Denna förankringsprocess omfattade alla de politiska partierna med deras spektrum av inställningar till den svenska försvarsindustrin och särskilt flygindustrin, industrins sysselsättning, försvarsekonomin, avvägningen mot värnplikssystemet m.m. Hur kom denna förankring att genomföras och vilka var de mest kritiska punkterna på vägen? I dagens första tema ska vi fokusera på denna politiska förankring av JAS-projektet.

(0900–1030, Eric Krönmark, Gunnar Petri, Sven Hirdman, Olle Göransson, Sven-Olof Olson, Bengt Carlsson)

Tidigare hade Saab inför nya flygplangenerationer levererat utredningsunderlag på beställning – en beskrivning som är starkt förenklad. När flygplanutredningarna under 1970-talet kollapsade stod Saab inför en överlevnadsfråga. Saab tog initiativ när det gällde flygplankonceptet och började också en målmedveten påverkan på statsmakterna – regering, riksdag och förvaltning – för att få igenom detta. Denna förskjutning av initiativet, hur den genomfördes och vilka effekter den fick har jag valt som andra tema i seminariet.

(1100–1200, Eric Krönmark, Sven Hirdman, Olle Göransson, Bengt Carlsson, Gunnar Lindqvist)

Lunch (1200–1300)

Dagens tredje tema är offertutvärderingen av det svenska JAS-systemet och dess konkurrenter. Offerter infordrades av flera utländska leverantörer, vilka utvärderades parallellt med det svenska JAS-alternativet. Hur dokumenterades kraven, och hur skedde utvärderingen av den mångdimensionella kravbilden: operativt, taktiskt, tekniskt och ekonomiskt? Vilken påverkan skedde under utvärderingsprocessen på de olika myndigheter och grupper som genomförde den och hur interagerade dessa? Hur hanterades frågorna om framtida industrikompetens och sysselsättning i offertutvärderingen och beslutsprocessen?

(1300–1430, Peter Nordbeck, Kent Harrskog, Gunnar Ståhl, Erik-Johan Hjelm, Sven-Olof Hökborg, Bo Tarras-Wahlberg)

Preliminärerna till och beslutet om JAS-projektet innebar flera förskjutningar av ansvarsfördelningen vid genomförandet av projektet i förhållande till tidigare flygplanssystem. Denna nya ansvarsstruktur avseende ekonomisk och systemteknisk styrning utgör vårt fjärde tema. Förändringarna i styrningen av projektet mellan den politiska ledningen och den militära ledningen, i spelet mellan ÖB, CFV och FMV, mellan myndighetsnivån och industrin samt slutligen inom industrisektorn är här intressanta faktorer att få kommenterade. Det föreligger ett nära samband mellan ansvarsförhållandena och den ekonomiska styrningen av projektet. Den politiska ledningen försköt medvetet ansvar och risktagning för de ekonomiska ramarna från statsmakterna till industrin. Därmed sammanhängde också en förskjutning av ansvar för den tekniska systemsammanhållningen från FMV till industrin. Detta stred mot tidigare tillämpad modell och mot erfarenheterna från tidigare projektstyrning, vilket vållade mycket diskussioner under konceptionen av projektmodellen för JAS-systemet.

(1500–1630, Sven Hirdman, Bengt Carlsson, Tommy Ivarsson, Peter Lagerblad, Sven-Olof Olson, Gunnar Lindqvist)

Seminariets avslutning: Summering och avsedd dokumentation

(1630–1700, Bertil Wennerholm och Kent Zetterberg)